

**Житомирський національний агроекологічний університет
Головна бібліотека об'єднання сільськогосподарських бібліотек
Житомирської області
Інформаційно-бібліографічний відділ**

І стане золотою нива: захист посівів від бур'янів

(рекомендаційний список літератури)

Дата відбору матеріалу: 21.10. 2014

Кількість відібраних джерел: 68

Укладач: Касянюк О. І.

**Житомир
2014**

На території нашої країни поширено понад 1,5 тис. різних видів бур'янів, з яких 100–120 – найшкідливіші для сільськогосподарських рослин. Згідно з даними ННЦ «Інститут землеробства НААНУ», за наявності у посівах 10 рослин однорічних бур'янів на 1 м² врожайність озимої пшениці знижується на 10 % за врожаю 52 ц/га. Крім виносу поживних речовин із ґрунту, бур'яни, затіняючи рослини, істотно пригнічують їх ріст і розвиток.

Основна причина засміченості полів – великий запас життєздатного насіння і органів вегетативного розмноження бур'янів у ґрунті. За результатами наукових досліджень, в орному шарі ґрунту їх – від 50 млн до 3–4 млрд на 1 гектар. Бур'яни протягом тисячоліть пристосувалися і добре переносять екстремальні умови – посуху, морози. Вони менш вибагливі при проростанні.

За оцінками фахівців, забур'яненість посівів сільськогосподарських культур призводить до втрати продукції рослинництва (13,2 %) у світі, або 75,6 млрд доларів щорічно. Бур'яни «з'їдають» стільки їжі, що її вистачило б прогодувати мільярд населення планети. Опосередкована шкодочинність бур'янів пов'язана із забрудненням насіння, перешкодами у впровадженні агротехнічних заходів, зниженням якості врожаю та тваринницької продукції.

Тому розробка технологій боротьби з бур'янами є одним із визначальних факторів підвищення врожайності та якості сільськогосподарських культур. Впровадження в останні десятиліття принципово нових гербіцидів, які є селективними інгібіторами окремих ферментів і відзначаються низькими нормами внесення, дало змогу значно скоротити внесення токсичних агентів у екосистеми.

У результаті глибокого та всебічного дослідження біологічних особливостей бур'янів розроблено досконаліші системи ефективного застосування препаратів на посівах цукрових буряків, кукурудзи, пшениці озимої, сої, ріпаку, ячменю тощо. Визначено критерії екологічного та ефективного фітоценотичного методу контролювання сходів бур'янів у посівах польових сільськогосподарських культур, що забезпечує необхідну чистоту посівів у період вегетації, коли гербіциди застосовувати складно або неможливо.

Проблеми масового забур'янення зачіпають кожного з нас незалежно від професії та місця проживання. Так, поширення на території України карантинного виду бур'яну – амброзії полинолистої – щороку викликає масові алергійні захворювання (полінози). Наука розробила ефективні прийоми знищення бур'янів, у тому числі й амброзії полинолистої, проте їх необхідно реально застосовувати у практиці.

Рекомендаційний список літератури покликаний інформувати користувачів бібліотеки про нові наукові досягнення у вивченні біологічних особливостей бур'янів та методів боротьби з ними при вирощуванні сільськогосподарських культур. Складено список на основі фондів бібліотеки ЖНАЕУ.

Нормативно-законодавчі документи

Про внесення змін до Закону України «Про захист рослин» : закон України від 17 лют. 2011 р. № 3042-VI // Голос України. – 2011. – 15 берез.

Про внесення змін до статті 33 Закону України «Про карантин рослин» : закон України від 21 груд. 2010 р. № 2817-VI // Голос України. – 2011. – 14 січ.

Книги

- 632 Д 58** Довідник з гербології / [І. Д. Примак, М. П. Косолап, П. У. Ковбасюк та ін.] ; за ред. І. Д. Примака. – К. : Кондор, 2006. – 368 с.
- 632 К 71** Косолап М. П. Гербологія : навч. посібник / М. П. Косолап. – К. : Арістей, 2004. – 363 с.
- 632 О 73** Осінній М. Г. Довідник для вивчення бур'янів за сходами / М. Г. Осінній, О. М. Пічугин, О. В. Ільїн ; за ред. М. Г. Осіннього. – Сімферополь : Оригінал-М, 2008. – 126 с.
- 632 П 52** Положенець В. М. Хвороби, шкідники та бур'яни картоплі : посібник / В. М. Положенець, І. В. Іващенко, Л. В. Немерицька ; за ред. В. М. Положенця. – Житомир : Рута, 2012. – 175 с.
- 632 Ч 49** Чернілевський М. С. Основні бур'яни та заходи боротьби з ними в польових сівозмінах Полісся і Північного Лісостепу України : навч. посібник / М. С. Чернілевський, Ю. А. Білявський. – Житомир : ДАУ, 2007. – 74 с.
- 632 Ш 95** Шувар І. А. Екологічні основи зниження забур'яненості агрофітоценозів : навч. посібник / І. А. Шувар. – Л. : Новий Світ–2000, 2008. – 494 с.

Наукові статті

Андерсон Р. Методи обробки ґрунту, севообороти и сорняки / Р. Андерсон // *Зерно*. – 2013. – № 1. – С. 55–64.

Андерсон Р. На зораних полях бур'яни стійкіші до гербіцидів / Р. Андерсон // *Агроexpert*. – 2013. – № 9. – С. 44–47.

Бойчук О. В. Вплив різноглибинного обробітку ґрунту на забур'яненість посівів цукрових буряків / О. В. Бойчук // *Карантин і захист рослин*. – 2013. – № 12. – С. 10–13.

Борзих О. І. Контроль поширених видів бур'янів із вогнищами гірчака повзучого *Asortilon repens* L. / О. І. Борзих // *Карантин і захист рослин*. – 2014. – № 1. – С. 17–18.

Борзих О. І. Обґрунтування сучасних методів контролю амброзії полинолистої / О. І. Борзих // *Карантин і захист рослин*. – 2014. – № 3. – С. 2–5.

Борисенко В. І. Бур'яни на виведених із обробітку землях: кількісний та видовий склад насіння бур'янів на виведених із використання землях за різних

систем обробітку ґрунту / В. І. Борисенко // Карантин і захист рослин. – 2013. – № 8. – С. 17–19.

Борона В. П. Бур'яни в посівах нуту: шкідливість бур'янів та заходи їх контролю в посівах нуту посівного в умовах Правобережного Лісостепу України / В. П. Борона, В. С. Задорожний, В. В. Карасевич // Карантин і захист рослин. – 2013. – № 12. – С. 7–9.

Брухаль Ф. Й. Шкідливість бур'янів у посівах сої / Ф. Й. Брухаль, Л. М. Красюк // Карантин і захист рослин. – 2011. – № 4. – С. 9–12.

Бур'яни за мінімалізації основного обробітку ґрунту // Карантин і захист рослин. – 2012. – № 1. – С. 4–6.

Вінничук Т. С. Вдосконалення контролю бур'янів у посівах пшениці озимої / Т. С. Вінничук, В. М. Коломієць, А. О. Шевчук // Агроном. – 2014. – № 1. – С. 82–83.

Вовчок соняшниковий. Як його перемогти // Агроном. – 2013. – № 4. – С. 74–78.

Дерев'янський В. П. Бур'яни та продуктивність сої / В. П. Дерев'янський // Карантин і захист рослин. – 2012. – № 7. – С. 25–27.

Дудченко Т. В. Зміна чисельності бур'янів у рисовому агроценозі під впливом попередників / Т. В. Дудченко, Л. М. Цілінко // Карантин і захист рослин. – 2014. – № 3. – С. 18–19.

Забур'яненість та врожайність кукурудзи на зерно за системами No-till / В. П. Борона, В. С. Задорожний, І. В. Мовчан [та ін.] // Вісн. аграр. науки. – 2013. – № 3. – С. 24–27.

Задорожний В. С. Бур'яни у посівах кукурудзи на зерно – шкідливість та інтегровані заходи зменшення їх чисельності / В. С. Задорожний, І. В. Мовчан // Карантин і захист рослин. – 2012. – № 2. – С. 9–11.

Іващенко О. О. Екологічне контролювання бур'янів у широкорядних посівах / О. О. Іващенко // Карантин і захист рослин. – 2014. – № 3. – С. 6–9.

Клечковський Ю. Е. Розповсюдження гумаю: використання ГІС-технологій для визначення можливості подальшого розповсюдження карантинного бур'яну сорго алепського в Україні / Ю. Е. Клечковський, Н. Т. Могилюк, Г. Ф. Чебановська // Карантин і захист рослин. – 2012. – № 8. – С. 19–21.

Курдюкова О. М. Бур'яни на присадибних ділянках: видовий склад, поширення, рясність та контролювання чисельності / О. М. Курдюкова, М. І. Конопля // Карантин і захист рослин. – 2010. – № 10. – С. 23–25.

Курдюкова О. М. Найпоширеніші бур'яни: стан популяцій в агрофітоценозах Степу України / О. М. Курдюкова // Карантин і захист рослин. – 2013. – № 2. – С. 9–12.

Курдюкова О. М. Плодючість бур'янів у посівах сільськогосподарських культур / О. М. Курдюкова, М. І. Конопля // Карантин і захист рослин. – 2013. – № 7. – С. 16–19.

Курдюкова О. М. Шкідливість чорнощиру нетреболистого в посівах кукурудзи і соняшнику / О. М. Курдюкова, С. В. Маслійов, К. О. Жердева // Карантин і захист рослин. – 2014. – № 5. – С. 3–4.

Леньшин О. Г. Забур'яненість пшениці озимої у короткоротаційній сівозміні / О. Г. Леньшин // Карантин і захист рослин. – 2012. – № 2. – С. 17–19.

Леньшин О. Г. Забур'яненість пшениці озимої у короткоротаційній сівозміні / О. Г. Леньшин // Агроном. – 2013. – № 2. – С. 74–75.

Либман М. Реакция сорняков на присутствие и деятельность человека / М. Либман, Ч. Молер, Ч. Стейвер // Зерно. – 2013. – № 9. – С. 112–120.

Макух Я. П. Забур'янення посівів цукрових буряків: особливості забур'янення та ефективність контролювання / Я. П. Макух // Карантин і захист рослин. – 2011. – № 7. – С. 12–15.

Макух Я. П. Контролювання рослин ваточника сірійського / Я. П. Макух, С. О. Хом'юк, П. М. Семенко // Карантин і захист рослин. – 2012. – № 5. – С. 19–20.

Макух Я. Контроль бур'янів у посівах кукурудзи / Я. Макух // Пропозиція. – 2013. – № 3. – С. 106–108.

Макух Я. П. Потенційна засміченість ґрунту насінням бур'янів у зерно-буряковій сівозміні / Я. П. Макух // Карантин і захист рослин. – 2011. – № 9. – С. 13–15.

Малієнко А. М. Осіннє внесення гербіцидів: формування та розвиток бур'янового компонента агрофітозенозу пшениці озимої за осіннього внесення гербіцидів / А. М. Малієнко, Ф. Й. Брухаль, В. М. Коломієць // Карантин і захист рослин. – 2010. – № 7. – С. 7–9.

Манько Ю. П. Бур'яни у посівах озимої пшениці: методи прогнозу появи сходів протягом вегетації культури / Ю. П. Манько, М. Кіраван // Карантин і захист рослин. – 2011. – № 3. – С. 14–16.

Мар'юшкіна В. Я. Вплив бобово-злакової травосумішки на забур'яненість агроценозів / В. Я. Мар'юшкіна, Л. М. Ярошенко // Карантин і захист рослин. – 2011. – № 8. – С. 25–27.

Матюха В. Л. Економічний поріг шкодочинності бур'янів: методика визначення ЕПШ бур'янів і засобів захисту посівів озимої пшениці / В. Л. Матюха // Карантин і захист рослин. – 2012. – № 1. – С. 1–3.

Матюха В. Л. Продуктивність пшениці озимої залежно від ЕПШ бур'янів та захисту від них посівів / В. Л. Матюха // Карантин і захист рослин. – 2013. – № 4. – С. 5–7.

Половинчук О. Повитиця – небезпечна сусідка польових культур / О. Половинчук, К. Калатур // Agroexpert. – 2013. – № 8. – С. 48–52.

Проти амброзії полинолистої на Полтавщині / В. О. Романченко, А. Ф. Челомбітко, Н. Ю. Чибеліс [та ін.] // Карантин і захист рослин. – 2014. – № 2. – С. 19–21.

Рудник-Іващенко О. І. Бур'яни в посівах проса (*Panicum miliaceum* L.) / О. І. Рудник-Іващенко // Карантин і захист рослин. – 2010. – № 2. – С. 6–8.

Свидинюк І. М. Захист озимої пшениці від бур'янів в інтенсивних технологіях вирощування / І. М. Свидинюк // Хімія агрономія сервіс. – 2010. – № 2. – С. 24–26.

Сидеральна культура та вплив її на забур'яненість і врожайність цукрових буряків / Л. В. Сичук [та ін.] // Цукрові буряки. – 2013. – № 6. – С. 17–18.

Спеціалізовані фітофаги амброзії полинолистої на території України / О. І. Борзих, В. М. Стефківський, В. Я. Мар'юшкін [та ін.] // Карантин і захист рослин. – 2013. – № 5. – С. 23–25.

Сторчоус І. М. Стан та перспективи досліджень з гербології / І. М. Сторчоус // Карантин і захист рослин. – 2011. – № 11. – С. 2–4.

Сторчоус І. М. Структура забур'янення посівів ячменю ярого за різних норм висіву / І. М. Сторчоус // Карантин і захист рослин. – 2013. – № 10. – С. 4–6.

Танчик С. Захист озимих зернових від бур'янів у осінній період / С. Танчик, А. Бабенко // Пропозиція. – 2013. – № 8. – С. 95–99.

Танчик С. П. Захист посівів гороху від однорічних дводольних бур'янів / С. П. Танчик, В. М. Івченко // Карантин і захист рослин. – 2013. – № 6. – С. 22–23.

Танчик С. П. Формування бур'янового компонента агрофітоценозу гороху залежно від систем землеробства / С. П. Танчик, А. А. Петришина, В. А. Петришина // Карантин і захист рослин. – 2010. – № 9. – С. 15–18.

Ткаліч Ю. І. Впровадження енергетичного способу контролювання бур'янів / Ю. І. Ткаліч, С. С. Кравець // Агроном. – 2014. – № 1. – С. 124–126.

Ткаліч Ю. І. Енергетичний принцип контролювання бур'янів у посівах кукурудзи / Ю. І. Ткаліч, С. С. Кравець // Карантин і захист рослин. – 2013. – № 2. – С. 7–9.

Устінова А. Ф. Ценхрус якірцевий і кукурудза: вплив ценхрусу якірцевого на ріст і розвиток кукурудзи за різного ступеня забур'яненості / А. Ф. Устінова // Карантин і захист рослин. – 2011. – № 9. – С. 10–13.

Хом'юк С. О. Красивий і небезпечний ваточник сірійський / С. О. Хом'юк // Карантин і захист рослин. – 2011. – № 7. – С. 26–28.

Цвей Я. П. Обробіток ґрунту і забур'яненість посівів пшениці озимої / Я. П. Цвей, О. В. Бойчук // Карантин і захист рослин. – 2012. – № 8. – С. 4–6.

Шам І. В. Вплив систем обробітку ґрунту в сівозміні на забур'яненість і продуктивність посівів озимої пшениці / І. В. Шам, Ю. О. Ременюк, Я. П. Макух // Карантин і захист рослин. – 2011. – № 3. – С. 7–9.

Ярошенко Л. М. Сегетальна рослинність зернових агроценозів: екологічні особливості та трансформація на території України / Л. М. Ярошенко, В. Я. Мар'юшкіна // Карантин і захист рослин. – 2010. – № 2. – С. 2–5.

Методи захисту рослин

АРТИСТ вирішує проблеми змішаного типу забур'янення // *Агроном.* – 2014. – № 1. – С. 120–122.

Брухаль Ф. Й. Ефективність агротехнічних і хімічних заходів за контролювання чисельності бур'янів у посівах сої / Ф. Й. Брухаль, Л. М. Красюк // *Карантин і захист рослин.* – 2010. – № 3. – С. 10–11.

Жеребко В. М. Гербіциди в інтенсивних технологіях. Стан і перспективи використання хімічного методу контролю забур'яненості посівів в інтенсивних технологіях вирощування сільськогосподарських культур / В. М. Жеребко // *Насінництво.* – 2013. – № 11. – С. 12–14.

Жеребко В. М. Ефективний гербіцид: захист посівів кукурудзи від бур'янів у Лісостепу / В. М. Жеребко, О. А. Стирський, О. М. Котоус // *Карантин і захист рослин.* – 2010. – № 11. – С. 25–26.

Жеребко В. М. Хімічний захист посівів сої: ефективність протибур'янових заходів залежно від прийомів основного обробітку ґрунту / В. М. Жеребко, О. П. Конопольський // *Карантин і захист рослин.* – 2010. – № 3. – С. 12–14.

Жеребко В. М. Хімічний метод контролю забур'яненості посівів в інтенсивних технологіях вирощування сільськогосподарських культур / В. М. Жеребко // *Карантин і захист рослин.* – 2014. – № 2. – С. 22–24.

Трибель С. О. Екологізація захисту рослин (Літературний огляд) / С. О. Трибель // *Карантин і захист рослин.* – 2010. – № 5. – С. 16–20.

Шам І. В. Роль короткоротаційної сівозміни і обробітку ґрунту в системі захисту посівів цукрових буряків від бур'янів / І. В. Шам, В. М. Бовсуновський, Я. П. Макух // *Карантин і захист рослин.* – 2010. – № 6. – С. 13–15.

Шевченко О. М. Агротехнологічна система проти шкодочинності амброзії полинолистої / О. М. Шевченко, С. М. Шевченко // *Агроном.* – 2014. – № 1. – С. 64–68.